जरारोगोपसम्पन्नां जीर्णां वापीमिवाजलां। दत्त्वा तमः प्रविशति द्विजं क्लेशेन योजयेत्।
रुष्टा दुष्टा कथिता दुर्ब्बला वा नो दातव्या याश्च मूल्यैरदत्तैः। क्लेशैर्व्विप्रं योऽफलैः संयुनक्ति तस्या वीर्य्याश्चाफला
श्चैव लोकाः।
बलान्विताः शीलवयोपपन्नाः सर्व्वे प्रशंसन्ति सुगन्धवत्यः। यथा हि गङ्गा सरिताम्वरिष्ठा तथार्ज्जुनीनां कपिला वरिष्ठा।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कस्मात् समाने बहुला प्रदाने सद्भिः प्रशस्तं कपिलाप्रदानं। विशेषमिच्छामि महाप्रभाव श्रोतुं
समर्थोऽस्मि भवान् प्रवक्तुं।
॥ भीष्म उवाच ॥ वृद्धानां ब्रुवतां तात श्रुतं मे यत् पुरातनं। वक्ष्यामि तदशेषेण रोहिण्या निर्म्मिता यथा। १२५
प्रजाः सृजेति चादिष्टः पूर्व्वं दक्षः स्वयम्भुवा। असृजद्वृत्तिमेवाग्रे प्रजानां हितकाम्यया।
यथा ह्यमृतमाश्रित्य वर्त्तयन्ति दिवौकसः। तथा वृत्तिं समाश्रित्य वर्त्तयन्ति प्रजा विभो।
अचरेभ्यश्च भूतेभ्यश्चराः श्रेष्ठाः सदा नराः। ब्राह्मणाश्च ततः श्रेष्ठास्तेषु यज्ञाः प्रतिष्ठिताः।
यज्ञैरवाप्यते सोमः स च गोषु प्रतिष्ठितः। ततो देवाः प्रमोदन्ते पूर्व्वं वृत्तिस्ततः प्रजाः।
प्रजातान्येव भूतानि प्राक्रोशन् वृत्तिकाङ्क्षया। वृत्तिदश्चान्वपद्यन्त तृषिताः पितृमातृवत्। १३०
इतीदं मनसा गत्वा प्रजासर्गार्थमात्मनः। प्रजापतिस्तु भगवानमृतं प्रापिबत्तदा।
स गतस्तस्य तृप्तिन्तु गन्धं सुरभिमुद्गिरन्। ददर्शोद्गारसंवृत्तां सुरभीं मुखजां सुतां।
साऽसृजत् सौरभेयीस्तु सुरभिर्लोकमातृकाः। सुवर्णवर्णाः कपिलाः प्रजानां वृत्तिधेनवः।
तासामसृतवर्णानां चरन्तीनां समन्ततः। बभूवामृतजः फेनः स्रवन्तीनामिवोर्म्मिजः।
सवत्समुखविभ्रष्टो भवस्य तु विनिष्ठतः। शिरस्यवापतत् क्रुद्धः स तदैक्षत च प्रभुः। १३५
ललाटप्रभवेणाक्ष्णा रोहिणीं प्रदहन्निव। तत्तेजस्तु ततो रौद्रं कपिलास्ता विशाम्पते।
नानावर्णत्वमनयन्मेघानिव दिवाकरः। यास्तु तस्मादपाक्रम्य सोममेवाभिसंश्रिताः।
यथोत्पन्नाः स्ववर्णस्थास्ता नीता नान्यवर्णतां। अथ क्रुद्धं महादेवं प्रजापतिरभाषत।
अमृतेनावसिक्तस्त्वं नोच्छिष्टं विद्यते गवां। यथा ह्यमृतमादाय सोमो विस्यन्दते पुनः।
तथा क्षीरं चरन्त्येता रोहिण्याऽमृतसम्भवं। न दुष्यत्यनिलो नाग्निर्न सुवर्णं न चोदधिः। १४०
नामृतेनामृतं पीतं वत्सपीता न वत्सला। इमान् लोकान् भरिष्यन्ति हविषा प्रस्रवेण च।
आसामैश्वर्य्यमिच्छन्ति सर्व्वेऽमृतमयं शुभं। वृषभञ्च ददौ तस्मै सह गोभिः प्रजापतिः।
प्रसादयामास मनस्तेन रुद्रस्य भारत। प्रीतश्चापि महादेवश्चकार वृषभं तदा।
ध्वजञ्च वाहनञ्चैव तस्मात् स वृषभध्वजः। ततो देवैर्म्महादेवस्तदा पशुपतिः कृतः।
ईश्वरः स गवां मध्ये वृषभाङ्कः प्रकीर्त्तितः। एवमव्यग्रवर्णानां कपिलानां महौजसां। १४५
प्रदाने प्रथमः कल्पः सर्व्वासामेव कीर्त्तितः।
लोकज्येष्ठा लोकवृत्तिः प्रवृत्ता रुद्रोपेताः सोमविस्यन्दभूताः। सौम्याः पुण्याः कामदाः प्राणदाश्च गा वै दत्त्वा सर्व्वका
मप्रदः स्यात्।